

ГВУЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»
ул. Сухомлинського, 30, г. Переяслав-Хмельницький, 08401, Україна

DATA ABOUT THE AUTHOR

Koval' Svitlana Petrivna, Ph.D. in Economical Sciences, Docent of Chair of Political Economy
SHEE «Pereyaslav-Khmel'nyts'kyi State Pedagogic University named Grygoriy Skovoroda»
Str. Sukhomlinsky 30, Pereyaslav-Khmelnitsky, 08401, Ukraine

УДК 368

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЙОГО СТРУКТУРИ

Кучменко В.О.

Предметом дослідження виступає процес формування економічної категорії поняття капіталу та його структури.

Мета написання статті. Полягає в дослідженні економічної сутності поняття капіталу підприємства та його структури.

Завдання дослідження. Узагальнено поняття капітал на основі різних наукових підходів, виокремлено критерії реформування економічної категорії «капітал».

Методологія проведення роботи. Робота виконана за результатами дослідження сучасних вітчизняних і зарубіжних поглядів вчених на визначення економічної сутності поняття капіталу підприємства.

Результати роботи. Наведено визначення категорії капіталу в аспекті бачення вітчизняних і зарубіжних науковців, проведено огляд існуючих підходів категорії та виокремлено критерії.

Галузь застосування результатів полягає в тому, що викладені пропозиції з питань економічної сутності поняття капіталу підприємства нададуть можливість подальшого дослідження структури капіталу в напрямі побудови його економічного механізму.

Висновки. Сформовано власне визначення категорії «капітал» підприємства, що означено як сукупність запасу фінансово-економічних благ, як у формі грошових коштів так і не грошовій формі й капітальних інвестицій, що залучаються суб'єктами господарювання до економічного процесу як інвестиційний ресурс і фактор операційної діяльності в напрямі отримання фінансового результату, функціонування яких в економічній системі базується на ринкових принципах і пов'язане з фактором часу, ризику і ліквідності. Вагомий потенціал у визначенні даної категорії є розгляд її на основі структурного розподілу складових елементів.

Ключові слова: капітал підприємства, фінансові ресурси, активи, критерії розподілу, структура капіталу.

ЕКОНОМИЧЕСКАЯ СУЩНОСТЬ ПОНЯТИЯ КАПИТАЛА ПРЕДПРИЯТИЯ И ЕГО СТРУКТУРЫ

Кучменко В.А.

Предметом исследования выступает процесс формирования экономической категории понятие капитала и его структуры.

Цель написания статьи. Заключается в исследовании экономической сущности понятия капитала предприятия и его структуры.

Задачи исследования. Обзор понятия капитал на основе различных научных подходов, выделены критерии реформирования экономической категории «капитал».

Методология проведения работы. Работа выполнена по результатам исследования современных отечественных и зарубежных взглядов ученых на определение экономической сущности понятия капитала предприятия.

Результаты работы. Приведены определения категории капитала в аспекте видения отечественных и зарубежных ученых, проведен обзор существующих подходов категории и выделены критерии.

Область применения заключается в том, что изложенные предложения по вопросам экономической сущности понятия капитала предприятия предоставят возможность дальнейшего исследования структуры капитала в направлении построения его экономического механизма.

Выводы. Сформировано собственное определение категории «капитал» предприятия, обозначен как совокупность запаса финансово-экономических благ, как в форме денежных средств так и не денежной форме и капитальных инвестиций, привлекаемых субъектами хозяйствования к экономическому процессу как инвестиционный ресурс и фактор операционной деятельности в направлении получения финансового результата, функционирование которых в экономической системе базируется на рыночных принципах и связано с фактором времени, риска и ликвидности. Большой потенциал в определении данной категории является рассмотрение ее на основе структурного распределения составляющих элементов.

Ключевые слова: капитал предприятия, финансовые ресурсы, активы, критерии распределения, структура капитала.

ECONOMIC ESSENCE CONCEPT CAPITAL ENTERPRISE AND ITS STRUCTURE

Kuchmenko V.O.

The subject of research is the process of forming an economic category concept and its capital structure.

The purpose of writing is to study the economic substance of the concept of the company and its capital structure.

Objectives of the study. Generalized notion of capital based on various scientific approaches singled criteria reforming economic category «capital».

Methodology of work. This work on the study of modern domestic and foreign scientists to determine the views of the economic substance of the notion of capital company.

The results of the work. These definitions equity in terms of the vision of domestic and foreign scientists, conducted a review of existing approaches singled category and criteria.

Practical implications. Offered proposals on the economic substance of the concept of capital will enable the company to further study the structure of its capital toward building its economic mechanism.

Conclusions. Formed own definition of «capital» of the enterprise, which is defined as the aggregate supply of financial and economic benefits, both in the form of cash and not cash, and capital investment involved entities to the economic process as an investment resource and factor in operating activities direction for financial results, which are functioning in the economic system based on market principles and is associated with the time factor, risk and liquidity. Significant potential in the definition of this category is to consider it on the basis of structural distribution components.

Keywords: capital of the company, financial resources, assets, criteria for allocation, capital structure.

Актуальність. Капітал – одна з наріжних економічних категорій, сутність якої наукова громадськість досліджує протягом декількох століть. Капітал посідав вагоме місце в існуючій системі розподілу й перерозподілу, та споживання матеріальних благ, оскільки саме він виконує цю функцію. Проте нового значення воно набуло лише в умовах ринкових відносин.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Економічна категорія «капітал» підприємства досліджено багатьма вітчизняними й зарубіжними вченими, серед яких І.І. Агапова., В.Д. Базилевич, І. Т. Балабанов, Г.Н. Богачева, І.А. Бланк, О.І. Бідник, Є.Ф. Брігем, Л.І. Катан, Р.С. Квасницька, С.М. Клименко, Т.А. Черемісова, Г.О. Крамаренко, А.М. Поддєрьогін, В.О. Подольська, В.В. Селезньов, Ю.А. Стельмащук, О.О. Суярова, С. В. Юшко та ін., але разом з тим тема капіталу та його структури залишилась актуальною в процесі активного розвитку економіки.

Метою статті є дослідження та узагальнення підходів вчених в напрямі трактування економічної категорії капіталу підприємства та побудова на цій основі поняття його структури.

Викладення основного матеріалу. Капітал (фр., англ. – Capital, лат. – Capitalis – головний) визначається в економічній літературі як багатство, що використовується для його власного збільшення, самозростаюча вартість. Його матеріальним змістом традиційно визнавалося матеріальне майно, цінні папери, грошові кошти [13].

Капітал – одна з найбільш використовуваних економічних категорій. Він є базою створення і розвитку підприємства у процесі функціонування забезпечує інтереси держави, власників і персоналу. Будь-яка організація, що веде виробничу чи іншу комерційну діяльність, повинна мати визначений капітал, що представляє собою сукупність матеріальних цінностей і коштів, фінансових вкладень і витрат на придбання прав і привілеїв, необхідних для здійснення його господарської діяльності.

Якщо розглядати тлумачення капіталу з погляду різних економічних дисциплін, то можна помітити деяку неоднозначність. Так, з позицій економіки, капітал відображають з двох сторін. З одного боку, капітал підприємства характеризує загальну вартість засобів у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, інвестованих у формування його активів [7, с.113]. При цьому характеризується напрямок вкладення засобів. З іншого боку, якщо розглядати джерела фінансування, можна відзначити, що капітал – це можливість і сукупність форм мобілізації фінансових ресурсів для одержання прибутку.

Термін «капітал» має неоднозначне трактування у вітчизняній і зарубіжній науковій літературі. Відповідно до першого підходу капітал – майно власників підприємства, оцінене в балансі у вигляді акціонерного капіталу, емісійного доходу і нерозподіленого прибутку. Величина капіталу розраховується як різниця між вартісною оцінкою активу фірми і її заборгованістю перед третіми особами (кредитори, держава, власні працівники та ін.). Залежно від того, які оцінки використовуються в розрахунку – облікові або ринкові – величина капіталу може бути обчислена по-різному.

Відповідно до другого підходу, під капіталом розуміють матеріальні активи підприємства (основні засоби, інвентар і т.д.).

Так, сучасна економічна теорія (Д. Хайман, П. Хейне, П. Самуельсон та ін.) визначає капітал як ресурс тривалого користування, створюваний з метою виробництва більшої кількості товарів і послуг. Так, як вважає Самуельсон: «Капітальні блага, вироблені самою економічною системою, існують для того щоб застосувати їх в якості факторів виробництва для подальшого виготовлення споживчих і інших товарів і послуг. Такі капітальні блага можуть функціонувати протягом як тривалого, так і короткого проміжку часу» [13, с. 390]. У роботах таких зарубіжних авторів, як Дж. Кейнс, Дж. Хікс, С. Фішер, Ф. Найт розглядаються

елементи капіталу як засобу забезпечення доходу, «все накопичене багатство, яке можна привласнити» [18]. Сучасні ж автори віддають перевагу оцінці ефективності інвестицій в капітал. З облікової точки зору основу полеміки становить питання, що розуміти під капіталом: тільки джерела власних коштів або власний і позиковий капітал (боргові зобов'язання) (правовий або юридичний і економічний підходи).

Капітал у вузькому сенсі, тобто власний капітал як основне джерело створення, функціонування і розвитку організації, в нашому розумінні, це виділена організація власником на початку кожного періоду (підкреслюємо, на початку кожного періоду, так як власний капітал включає спочатку інвестовані і реінвестовані – капіталізовані – джерела) сума економічних ресурсів, призначена для успішного функціонування організації з метою їх збереження та примноження. Збереження капіталу і його підтримку на заданому власниками рівні забезпечує вирішення основних фінансово-виробничих завдань організації, а примноження (приріст власного капіталу на кінець періоду по відношенню до власного капіталу на початок періоду) дозволить вирішити основне завдання капіталістичного виробництва – витяг частини прибутку в інтересах власника на його винагороду.

Таким чином, дослідники минулих часів, так і сучасні економісти підходять з різних сторін до визначення цієї категорії. Спробуємо виокремити існуючі категорії поняття «капітал» підприємства (табл.1).

Аналіз дефініцій поняття «капітал» підприємства

Критерії розподілу	Балабанов І.Т. [1]	Бідник О.І. [2]	Біла О.Г. [3]	Бланк І.А. [4]	Брігем Є.Ф. [5]	Катан Л.І. [7]	Кларк Дж. [17]	Клименко С.М. [8]	Крамаренко Г.О., Чорна О. [9]	Поддєрьогін А.М. [10]	Подольська В.О. [11]	Селєзньов В.В. [14]	Швиданенко Г.О. [16]
частина фінансових ресурсів	+							+	+		+		+
грошовий ресурс	+		+	+		+				+		+	
власність суб'єктів господарювання		+				+		+	+	+			
сукупні грошові ресурси підприємства		+	+	+		+				+		+	
авансований у господарську діяльність капітал за структурою: власний, позичений і залучений						+							+
загальна вартість засобів формування активів за структурою: матеріальною, нематеріальною				+								+	
характеризується структурними компонентами: боргу, нерозподіленого прибутку, акції					+	+							
активне і виробниче багатство структура якого визначена засобами виробництва			+				+					+	

Загалом, можемо узагальнити, що визначення поняття капіталу підприємства однією групою вчених спрямовано на фіксування саме фінансово-економічної сторони дефініції, інші ж надають їй натуральне визначення в розрізі окремих структурних елементів. Відповідно пропонувані критерії спрямовані, як на фінансово-економічний, так і на ресурсний аспект даної категорії.

Так, І.Т. Балабанов визначає капітал підприємства саме, як частину фінансових ресурсів. На нашу думку, таке визначення є досить обмеженим, оскільки визначає капітал лише як фінансовий ресурс, що має грошову форму. Бідник О.І. надав інше визначення капіталу й розглянув його «як власність, що належить фізичним чи юридичним особам у даний момент і чітко відокремлена від доходу, отриманого від цієї власності протягом певного періоду» [2]. Разом з тим автор тут формує двоїсту основу визначення – тобто воно існує, як джерело створення активного капіталу та причинність утворення зобов'язань.

За визначенням О.Г. Біли включено в поняття «капітал» відповідну структуру: власний, залучений й позичений, але при цьому об'єднує дану категорію як грошовий ресурс [3].

Із твердження Г.О. Швиданенка з поняття капіталу виключено короткострокові фінансові зобов'язання та вказується що капітал є «частиною фінансових ресурсів, задіяних підприємством в оборот, і доходи, що вони приносять від цього обороту» [16]. Означене твердження вважаємо неповним і не досить зрозумілим.

Згідно дослідження І.А. Бланка вбачаємо найбільш комплексне визначення поняття в напрямі формування загальної вартості засобів у грошовій, матеріальній та нематеріальній формах, інвестованих у формування його активів [4, але при цьому не зазначено саме цільове використання засобів.

З необхідним фактором виробництва пов'язує визначення капітау підприємства С.Ф. Брігхем – «це необхідний фактор виробництва, він включає компоненти боргу, нерозподілений прибуток, привілейовані акції і звичайні акції» [5].

Найбільш комплексно висвітлено зміст категорії «капітал» підприємства у своїх дослідженнях Катан Л.І. [7], відповідно досліджень якого вказується на функціонування капіталу саме як економічної категорії, що забезпечує накопичення запасу благ у формі грошових коштів і капітальних товарів, що залучаються його власниками в економічний процес як інвестиційний ресурс і фактор виробництва з метою отримання доходу, функціонування яких в економічній системі базується на ринкових принципах і пов'язане з фактором часу, ризику і ліквідності.

Чіткими та обґрунтованими означено зміст дефініції «капітал» С. М. Климентом [8]. У визначені простежується означення капіталу підприємства як фінансові ресурси підприємства, що використовуються ним для одержання прибутку та необхідні йому для здійснення господарської діяльності. Таке тлумачення, на нашу думку, хоча і характеризує напрям інвестування коштів, але не є цілком зрозумілим і завершеним.

Таким чином, дефініція «капітал» підприємства є одним з найнеоднозначніших і незрозумілих понять, що досліджували і досліджують науковці. Таке поняття включає в себе сукупність змістовних аспектів складного економічного процесу.

Розглядаючи економічну сутність капіталу підприємства, слід зазначити такі його характеристики як:

1. Капітал підприємства є основним чинником виробництва. У системі факторів виробництва (капітал, земля, праця) капіталу належить пріоритетна роль, тому що він поєднує усі фактори в єдиний виробничий комплекс.

2. Капітал характеризує фінансові ресурси підприємства, що приносять дохід. У даному випадку він може виступати ізольовано від виробничого фактора у формі інвестованого капіталу.

3. Капітал підприємства є головним вимірником його ринкової вартості. У цій якості виступає насамперед власний капітал підприємства, що визначає обсяг його чистих активів. Поряд з цим, обсяг використовуваного власного капіталу на підприємстві характеризує одночасно і потенціал залучення їм позикових фінансових засобів, що забезпечують одержання додаткового прибутку. У сукупності з іншими факторами – формує базу оцінки ринкової вартості підприємства.

Вивчення різних трактувань та підходів до визначення терміна «капітал», з огляду на наступне практичне використання окремих теоретичних положень за напрямом його структурування, дозволило запропонувати наступне визначення капіталу підприємства – сукупність запасу фінансово-економічних благ, як у формі грошових коштів так і не грошовій формі й капітальних інвестицій, що залучаються суб'єктами господарювання до економічного процесу як інвестиційний ресурс і фактор операційної діяльності в напрямі отримання фінансового результату, функціонування яких в економічній системі базується на ринкових принципах і пов'язане з фактором часу, ризику і ліквідності.

В ході дослідження було виявлено, що науковці вже в саме поняття капіталу включають відповідну його структуру: власний, позичений, залучений, матеріальна та нематеріальна; борг, нерозподілений прибуток, акції, тощо. Відповідно поняття «структура капіталу» на сьогоднішній день носить неоднозначний дискусійний характер. У найбільш загальному вигляді це поняття характеризується всіма закордонними та вітчизняними економістами як співвідношення власного і позикового капіталу підприємства. При цьому під час розгляду понять власного і позикового капіталу підприємства окремими економістами в них вкладається різний конкретний зміст. Багатьом сучасним економістам притаманний підхід до характеристики структури капіталу, заснований на виділенні тільки довгострокових його видів. Істотна частина економістів (І. Бланк, Г.О. Крамаренко О.Е. Чорна) схильється до думки, що говорячи про поняття «структура капіталу» необхідно розглядати всі види як власного, так і позикового капіталу підприємства. Відповідно визначаємо доцільним використання в якості поняття структура капіталу «співвідношення всіх форм використовуваних підприємством у своїй діяльності власних і всіх форм позикових джерел фінансування».

Висновок. Таким чином, відповідно виконаного дослідження можемо стверджувати про приділення значної уваги визначенню поняття «капітал» підприємства різними вітчизняними і зарубіжними науковцями. На сьогодні дане поняття є складним, багатограним та неоднозначним. У більш широкому трактуванні під капіталом розуміють усі довгострокові джерела коштів. Тут термін «капітал» використовується по відношенню, як до джерел коштів, так і до активів. Характеризуючи джерела, говорять про «пасивний капітал», підрозділяючи його на власний і залучений (позиковий), а характеризуючи активи – про «активний капітал», підрозділяючи його на основний (довгострокові активи, включаючи незавершене будівництво) і оборотний капітал.

У більш вузькому трактуванні капітал – сума коштів, що належать особі або групі осіб, виражена у вартості будівель, устаткування, землі (основний капітал), сировини, палива, заробітної плати працівників (оборотний капітал). Капітал як сукупні ресурси, що використовуються в бізнесі, представляє його матеріально-речову основу трактування.

Важливим для обґрунтування визначення поняття є його узагальнення за такими критеріями, як фінансові ресурси, сукупність грошових ресурсів підприємства, власність суб'єктів господарювання, авансований у господарську діяльність капітал за структурою: власний, позичений і залучений; загальна вартість засобів формування активів за структурою: матеріальною, нематеріальною; характеризується структурними компонентами: боргу, нерозподіленого прибутку, акції; активне і виробниче багатство структура якого визначена засобами виробництва, тощо. Вагомий потенціал у визначенні даної категорії є розгляд її на основі структурного розподілу складових елементів.

В роботі запропоновано наступне визначення капіталу підприємства – сукупність запасу фінансово-економічних благ, як у формі грошових коштів так і не грошовій формі й капітальних інвестицій, що залучаються суб'єктами господарювання до економічного процесу як інвестиційний ресурс і фактор операційної діяльності в напрямі отримання фінансового результату, функціонування яких в економічній системі базується на ринкових принципах і пов'язане з фактором часу, ризику і ліквідності.

Список використаних джерел

1. Балабанов И.Т. Основы финансового менеджмента: учебное пособие [Электронный ресурс] / И.Т. Балабанов. – М. : Финансы и статистика, 1998. – 477. – Режим доступа: <http://bookre.org/reader?file=1342488>
2. Бідник О.І. Поняття капіталу підприємства та його еволюція [Електронний ресурс] / О.І. Бідник // Науковий вісник. – 2007. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnlitu/17_2/131_Bidnyk_17_2.pdf
3. Біла О.Г. Фінансове планування і фінансова стабільність підприємств / О.Г. Біла // Фінанси України. – 2007. – № 4. – С.112-119.
4. Бланк И.А. Управление формированием капитала / И.А. Бланк – К. : «Ника-Центр», 2008. – 656 с.
5. Брігхем Є.Ф. Основы финансового менеджмента : навч. посібник / Є.Ф. Брігхем. – К. : Центр навчальної літератури, 2008. – 560.
6. Грицив Є.В. Визначення економічної сутності капіталу підприємства та його функцій [Електронний ресурс] / Є.В. Грицив // Управління розвитком. – 2014. – № 11. – С. 67-70.
7. Катан Л.І. Фінансовий менеджмент : навч. посібник / Л.І. Катан, Л.І. Бровко, Н.П. Дуброва, Н.В. Бондарчук. – Суми : «Довкілля», 2009. – 184 с.
8. Клименко С.М. Управління конкурентоспроможністю підприємства : навч. посіб. [Електронний ресурс] / С.М. Клименко. – К: КНЕУ, 2008. – 520 с. – Режим доступа: <http://studentam.kiev.ua/content/view/754/83/>
9. Крамаренко Г.О. Фінансовий менеджмент : підруч. / Г.О. Крамаренко, О.Є. Чорна. – К. : ЦНП, 2006. – 520 с.
10. Поддєрьогін А.М. Фінансовий менеджмент : підручник / А.М. Поддєрьогін. – К. : КНЕУ, 2008. – 536 с.
11. Подольська В.О. Фінансовий аналіз: навч. посіб. [Електронний ресурс] / В.О. Подольська, О.В. Яриш. – К.: Центр навчальної літератури, 2007. – 202 с. – Режим доступу: http://proeconomic.ru/book/finans_analiz/161-fnansoviy-analzyupodolska-vo-yarsh-ov-2007.html
12. Рябикіна К.Г. Капітал підприємства як об'єкт економічного управління [Електронний ресурс] / К.Г. Рябикіна // Бізнес Інформ. – 2014. – №10. – С. 23-29.
13. Самуельсон П. Економіка / П. Самуельсон [пер. с англ.] – Т.2 – М. : МГП «Алгон», 1992. – 332 с
14. Селезнев В.В. Основы рыночной экономики Украины: учеб. пособ. [Электронный ресурс] / В.В. Селезнев. – 2-е изд., доп. и перераб. – К. : А.С.К., 2002. – 656 с. – Режим доступа: <http://www.lib.ua-ru.net/content/35.html>
15. Юшко С.В. Критичний аналіз економічної сутності поняття «капітал підприємства» / С.В. Юшко, А.А. Лугова // Вісник економіки, транспорту і промисловості. – 2011. – № 36. – С.234-238.
16. Швиданенко Г.О. Управління капіталом підприємства : навчальний посібник / Г.О. Швиданенко, Н.В. Шевчук ; Мін-во освіти і науки України, Київський нац. економічний ун-т ім. Вадима Гетьмана. – К. : КНЕУ, 2007. – 440 с.
17. Clark C. Conditions of Economic Progress. / Clark C. - London, Macraillak. 1957. - P. 450
18. Fisher I. The Nature of Capital and Income [Електронний ресурс] / I. Fisher. – L., 1977. – 278 p. – Режим доступа: <http://cowles.econ.yale.edu/P/cd/d09b/d0992.pdf>

References

1. Balabanov I.T. Osnovy finansovoho menedzhmentu: navchal'nyy posibnyk. M. : Finansy i statystyka, 1998. - 477. : <http://bookre.org/reader?file=1342488>
2. Bidnik O.I. Ponyattya Kapitalu pidpryyemstva ta eho evolyutsiya // Naukovyy visnyk. - 2007. : http://www.nbu.gov.ua/portal/chem_biol/nvnlitu/17_2/131_Bidnyk_17_2.pdf
3. Bila O.H. Finansove planuvannya y finansova stabil'nist' predpryyatyy // Finansy Ukrayiny. - 2007. - №4. - С.112-119.
4. Blank I.A. Upravlinnya formuvannyam kapitalu. Do. : «Nika-Tsentr», 2008. - 656 s.
5. Brihkhem Ye.F. Osnovy finansovoho menedzhmentu : navch. posibnyk. - K. : Tsentr navchal'noyi literatury, 2008. - 560.
6. Hrytsiv Ye. V. Vyznachennya ekonomichnoyi sutnosti Kapitalu pidpryyemstva ta eho funktsiy // Upravlinnya rozvytku. - 2014. - № 11. - S. 67-70.
7. Katan L.I., Brovko L.I., Dubrova N.P., Bondarchuk N.V. Finansovyy Menedzhment : Navch. posibnyk. - Sumy: «Dovkillya», 2009. - 184 s.
8. Klymenko S.M. Upravlinnya konkurentospromozhnisty pidpryyemstva : navch. posib. K: KNEU, 2008. - 520 s. : <http://studentam.kiev.ua/content/view/754/83/>
9. Kramarenko H.O., Chorna O.Ye. Finansovyy Menedzhment : pidruch. Do. : TSNL, 2006. - 520 s.
10. Poddyer'ohin A.M. Finansovyy menedzhment : pidruchnyk / A.M. Poddyer'ohin. - Do. : KNEU, 2008. - 536 s.
11. Podol's'ka V.O. Finansovyy analiz: navch.posib. / V.O. Podol's'ka, O.V. Yarish. - Do. : Tsentr navchal'noyi literatury, 2007. - 202 s. : http://proeconomic.ru/book/finans_analiz/161-fnansoviy-analzyupodolska-vo-yarsh-ov-2007.html

12. Ryabikina K.H. Kapital pidpryyemstva yak ob'yekt ekonomichnoho upravlinnya // *Biznes Inform.* - 2014. - № 10. - S. 23-29.
13. Samuel'son P. *Ekonomika [per. z anh]* - T.2. - M. : MHP «Alhon», 1992. - 332 s.
14. Seleznev V.V. *Osnovy rynkovoy ekonomiky Ukrayiny: navch. posib.* Do. : A.S.K., 2002. - 656 s. : <http://www.lib.ua-ru.net/content/35.html>
15. Yushko S.V., Luhova A.A. Krytychnyy analiz ekonomichnoyi sutnosti Ponyattya «kapital pidpryyemstva» // *Visnyk ekonomiky, transportu y promyslovosti.* - 2011. - №36. - С.234-238.
16. Shvydanenko H.O., Shevchuk N.V. *Upravlinnya KAPITALOM pidpryyemstva: navchal'nyy posibnyk ; Minvo osvity y nauky Ukrayiny, Kyivivs'ky nats. ekonomichnyy.*
17. Clark C. *Conditions of Economic Progress.* - London, Macraillak. 1957. - P. 450.
18. Fisher I. *The Nature of Capital and Income.* - L., 1977. - 278 p. : <http://cowles.econ.yale.edu/P/cd/d09b/d0992.pdf>

ДАНИ ПРО АВТОРА

Кучменко Віталій Олександрович, старший викладач кафедри економіки підприємства, Житомирський державний технологічний університет
вул. Черняхівського, 103, м. Житомир, 10005, Україна
e-mail: vitaliy.kuchmenko@i.ua

ДАНИЕ ОБ АВТОРЕ

Кучменко Віталій Олександрович, старший преподаватель кафедры экономики предприятия, Житомирский государственный технологический университет
ул. Черняховского, 103, г. Житомир, 10005, Украина
e-mail: vitaliy.kuchmenko@i.ua

DATA ABOUT THE AUTHOR

Kuchmenko Vitaliy Alexandrovich, Senior Lecturer, Department of Enterprise Economics, Zhytomyr State Technological University
103, Chernyakhovsky Street, Zhitomir, 10005, Ukraine
e-mail: vitaliy.kuchmenko@i.ua

Рецензент: Валінкевич Наталія Василівна, завідувач кафедри економіки підприємства Житомирського державного технологічного університету, доктор економічних наук, доцент

УДК 330.111:347.771/779.3

ВЛАСНІСТЬ І ПРИВЛАСНЕННЯ ЯК ОСНОВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

**Тарасевич В.М.,
Леонідов І.Л.**

Предмет дослідження. Система привласнення інтелектуального продукту національної економіки та її регулювання в Україні.

Мета дослідження. Метою даної роботи є виявлення та розкриття генези сутності, структури власності й привласнення інтелектуального продукту як умови інноваційного економічного зростання.

Методологія проведення роботи. Результати отримано завдячуючи використанню інтеграційного методу, як квінтесенції: діалектичного методу – при розкритті рушійної ролі суперечностей в еволюції привласнення інтелектуального продукту; моделювання – при логічному узагальненні й конкретизації взаємодії належності та набуття як фрагментів людської діяльності; праксеологічного підходу – при аналізі діяльній природи привласнення інтелектуального продукту; системного методу – при виявленні будови та структури привласнення інтелектуального продукту.

Результати роботи. На основі розробки гіпотези про праксеологічні витоки власності та привласнення, запропоновано певні новації до теорії власності.

Розкрито проблеми структуризації відносин власності й привласнення. Проаналізовано економічний та юридичний аспекти власності. Виявлено обмеження та невирішені проблеми цих підходів. Запропоновано варіант аналізу зародку, сутності, структури власності і привласнення. Обґрунтована їх класифікація за критерієм рівнів суспільно-індивідуальної природи актора. У відповідності з цим критерієм визначено зародок власності, еволюційний ряд привласнення, а також їх типи, види, форми. Запропоновано виділення базових складових привласнення олюднених сутнісних людських сил, які визначають його амбівалентну природу.

Галузь застосування результатів. Використання запропонованої структури власності й привласнення інтелектуального продукту сприяє виявленню загального напрямку формування умов